

**Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка**

Структурні трансформації національної економіки

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Полтава, 2018

УДК 330.5(477)
С 87

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Полтавського
національного технічного університету імені Юрія Кондратюка,
протокол №8 від 30.11.2018 р.*

Рецензенти:

Обиход Г.О., доктор економічних наук, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», м. Київ, Україна;

Гудзь П.В., доктор економічних наук, професор, директор Економіко-гуманітарного інституту Запорізького національного технічного університету;

Коренюк П.І., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровського державного технічного університету.

С 87 Структурні трансформації національної економіки
[Колективна монографія.] /під ред. д.е.н., проф. В.П. Дубіщева –
Полтава: 2018. – 325 с.

Монографія містить результати комплексного дослідження основних особливостей структурних трансформацій національної економіки, їхній вплив на економічний розвиток України у контексті євроінтеграційних процесів. Розглядається широке коло актуальних проблемних питань, пов'язаних із узагальненням основних принципів і завдань сучасної економічної теорії; проаналізовано стан, проблеми та перспективи зовнішньоекономічної політики України; визначені концептуальні орієнтири та система інноваційних пріоритетів структурних зрушень у машинобудівному комплексі Полтавської області; виявлені ключові особливості неформального венчурного ринку в Україні у порівнянні з економічно розвинутими країнами; обґрунтовано теоретичні основи управління земельним капіталом та методологічні засади реалізації державної регуляторної та соціально-економічної політики держави.

Монографія розрахована на широке коло читачів: наукових працівників, докторантів, аспірантів, магістрів, економістів, а також усіх, хто цікавиться проблемами сучасної економічної науки.

УДК 330.5(477)

© Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТРЕНДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ (к.е.н., доцент Титаренко Л.М.).....	7
1.1. Роль транснаціоналізації в системі економічних зрушень національної економіки.....	7
1.2. Особливості зовнішньоекономічної політики України в умовах глобалізації.....	20
РОЗДІЛ 2. НАПРЯМКИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ (к.е.н., доцент Марчишинець О.В., т.в.о. начальника Управління інфраструктури Полтавської облдержадміністрації Марчишинець С.М.).....	34
2.1. Сутність інноваційно-інвестиційних процесів у розбудові економічної системи.....	34
2.2. Методологічні основи управління інноваційно-інвестиційним розвитком промислового сектору економіки.....	50
2.3. Сучасні аспекти формування інноваційно-інвестиційного потенціалу промислового сектору національної економіки.....	67
2.4. Методика стратегічного аналізу системи управління інноваційно-інвестиційним потенціалом машинобудівного комплексу Полтавського регіону.....	82
2.5. Шляхи удосконалення стратегії формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств машинобудування Полтавського регіону.....	116
2.6. Управління процесами створення і функціонування	

РОЗДІЛ 1

ТРЕНДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

1.1. Роль транснаціоналізації в системі економічних зрушень національної економіки

Транснаціоналізація світової економіки має особливе значення та специфіку для тих країн, у яких відбуваються суттєві економічні зрушення, які переходять від однієї до іншої моделі економічного розвитку, знаходяться на етапі зміни технологічної бази виробництва. Наразі Українв належить до таких країн.. У цьому випадку транснаціоналізація світової економіки може розглядатися як фактор та особлива форма економічної транснаціоналізації національної економіки. Необхідність інтеграції України у світову економіку визначає актуальність дослідження питань, пов'язаних з діяльністю транснаціональних корпорацій (ТНК). Світовий досвід засвідчує, що саме ТНК є структурним елементом економіки багатьох країн, рушійною силою їх розвитку та підвищення ефективності економічних процесів.

Україна має право створювати холдинги, промислово-фінансові групи, концерни, консорціуми, корпорації. Останні розглядаються як договірні об'єднання на основі інтеграції виробничих, наукових, комерційних інтересів з делегуванням окремих повноважень центральному органу регулювання діяльності кожним з учасників. Також в державі можуть розвиватися асоціації як договірні об'єднання, створені з метою постійної координації діяльності).

Водночас між Україною та Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) підписана Угода про приєднання України до Декларації про міжнародні інвестиції і транснаціональні корпорації та набуття членства в

Інвестиційному комітеті ОЕСР. Це сприятиме залученню в Україну прямих іноземних інвестицій, оскільки:

- свідчить про запровадження Україною міжнародних стандартів здійснення інвестиційної діяльності;
- сприяє поліпшенню конкурентного середовища та впливу на запровадження та розповсюдження інновацій;
- сприяє реалізації принципів та стандартів соціальної відповідальності бізнесу згідно з керівними принципами ОЕСР щодо ведення відповідального бізнесу;
- усуває обмеження щодо секторів, в яких іноземне інвестування заборонене та забезпечує національний режим для транснаціональних корпорацій (ТНК) відповідно до системи розвитку міжнародних стандартів у регулюванні відносин ТНК із країнами, що приймають їхні інвестиції.

Важливість членства в Інвестиційному комітеті ОЕСР пояснюється і тим, інтернаціоналізація світового господарства означає не тільки певне переплетення виробництва різних країн. Вона виявляється в здійсненні узгодженої політики, у спільному прогнозуванні та плануванні. Світове господарство рухається до певної цілісності, а це у свою чергу, вимагає чіткої організації дій як у виробничій, так і в невиробничій сферах. Транснаціоналізація є головною рушійною силою економічного розвитку, адже надходження фінансових ресурсів сприяє покращенню економічного стану країн, а також дозволяє бути активним гравцем не лише на локальному ринку, а й на зарубіжному¹.

На початку ХХІ ст. процеси транснаціоналізації значно посилилися. Вони відбуваються в енергетичній, металургійній, хімічній, машинобудуванні, транспортній, комунікаційній та інших сферах. Транснаціоналізація набуває інтенсивного

---

¹ Кривов'язюк І.В. Сучасне трактування та динамізм розвитку сектору транснаціональних корпорацій світу / І.В.Кривов'язюк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 13. – С. 74-78.

характеру, ТНК стають рівноправними учасниками міжнародних економічних відносин.

Це потребує концептуальної оцінки ряду нових світогосподарських проблем, серед яких: оцінка ролі ТНК і їх взаємин з національною економікою держави; визначення характеру міжнародної конкуренції, в яку включаються нові фактори виробництва; функції і роль наднаціональних організаційних структур і міжнародних норм у регулюванні національних та міжнародних економічних відносин, тенденції розвитку економічної взаємозалежності між державами.

Наразі у світі налічується понад 85 тис. ТНК і 850 тис. їх філій, у яких задіяно понад 76 млн. чоловік. При цьому на території промислово розвинених держав розміщується понад 80% материнських компаній і близько 33% афілійованих, у країнах, що розвиваються, – відповідно 19,8% і майже 50,3%, у колишніх соціалістичних державах – приблизно 0,7% і 17,1%².

Близько половини світового промислового виробництва і зовнішньої торгівлі зосереджено в ТНК. Проте панівну роль у світовій економіці відіграють лише 500 потужних ТНК, які реалізують 80% світової виробничої продукції електроніки і хімії, 95% фармацевтики, 76% продукції машинобудування. Найпотужніші 85 компаній контролюють 70% усіх іноземних інвестицій. Тобто нині економічний потенціал деяких ТНК перевищує економічний потенціал не лише окремих країн, а й регіонів світу. Транснаціональний капітал володіє третиною всіх виробничих фондів і виробляє майже половину загальнопланетарного продукту. Завдяки своїм рішенням у сфері капіталовкладень і вибору місць розміщення виробництва

---

²The Global 500: The Top 10[Electronic resource]. – Access: <http://fortune.com/global50>

ТНК відіграють чималу роль у розподілі світового виробничого потенціалу³.

У 2017 році 500 найбільших світових компаній отримали доходи в розмірі 27,7 трлн. дол. США, а в 2016 році – 1,5 трильйона доларів⁴ (рис. 1.1).

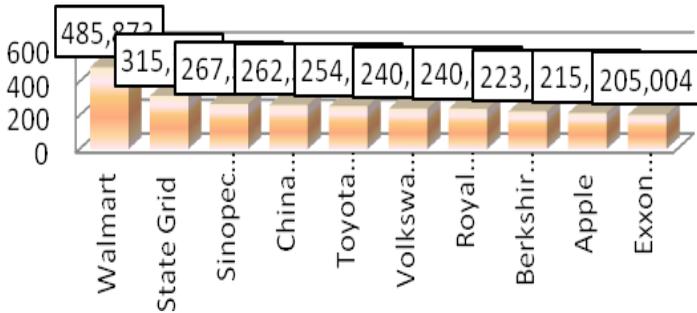

Рис. 1.1. ТОП-10 найбільших ТНК світу за доходами, млн. дол. США

За характером і формами прояву дії ТНК у міжнародних економічних відносинах багато в чому збігаються з діяльністю держав, що дозволяє експертам заявляти про ідентичність дій і проявів ТНК та держав у глобальній політиці й економіці. Сьогодні ТНК перетворилися із суб'єктів на об'єкти міжнародної політики, активно беруть участь у всіх глобальних процесах, що відбуваються у світі. Транснаціональні корпорації, нарівні з промислово розвиненими країнами, широко проявляються в політиці, економіці, у фінансово-інвестиційній, інформаційній, науково-технічній, військовій, технологічній, екологічній сферах. У зовнішній політиці ТНК реалізують

³ Кривов'язюк І.В. Сучасне трактування та динамізм розвитку сектору транснаціональних корпорацій світу / І.В.Кривов'язюк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 13. – С. 74-78.

⁴The Global 500: The Top 10[Electronic resource]. – Access: <http://fortune.com/global500/>

власну корпоративну дипломатію, а для успішного забезпечення внутрішньо-корпоративної політики створили свою, корпоративну ідеологію.⁵

ТНК також чинять певний вплив на місцеві органи влади з метою поліпшення податкового режиму чи дебіюрократизації окремих процедур, наприклад пов'язаних з інвестуванням або приватизацією. Часто саме потужний вплив представників ТНК слугує каталізатором реформування бюрократичного апарату, перегляду різних законодавчих актів, що регулюють правила інвестування й оподаткування в приймаючій країні у бік їх оптимізації та лібералізації. У результаті цього підвищується прозорість економіки держави, її привабливість для іноземних інвесторів, що сприяє залученню в країну додаткових капіталовкладень.

Провідну роль у міжнародних економічних відносинах відіграють ТНК США, за характером і масштабами торгово-інвестиційної експансії випереджаючи промислові й фінансові компанії інших країн. Але цей розрив поступово скорочується за рахунок посилення позицій ТНК держав Західної Європи та Японії, а також появи ТНК країн, що розвиваються.

Ринкова капіталізація окремих ТНК перевищує 543 млрд. дол., а щорічні обсяги продажів становлять 160-210 млрд. дол. Щорічний чистий прибуток кожної з найбільших корпорацій практично дорівнює річному бюджетові України. Нині ТНК контролюють понад 57% світового промислового виробництва, 69% міжнародної торгівлі, більш як 81% патентів і ліцензій на нову техніку, технології та ноу-хау, майже 90% прямих зарубіжних інвестицій. Практично вся торгівля сировиною на світових ринках контролюється ТНК, у тому числі 90% світової торгівлі пшеницею, кавою, кукурудзою, лісоматеріалами,

---

⁵ Гринь О.В. Роль ТНК в сучасній світовій економіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/viewFile/3061/2749

тютюном, залізною рудою; 85% – міддю, бокситами; 80% – оловом, чаєм; 75% – натуральним каучуком, сировою нафтою.⁶

Як правило, ТНК – багатогалузеві компанії, їхня діяльність широко диверсифікована. Наприклад, кожна з 500 найбільших ТНК США має в середньому підрозділи в 11 галузях, а найпотужніші охоплюють по 30 – 50 галузей. У групі 100 провідних промислових компаній Великобританії багатогалузевих 96, Італії – 90, Франції – 84, Німеччини – 78.⁷

Сукупні валютні резерви ТНК у кілька разів перевищують сукупні резерви всіх центральних банків світу. Тому переміщення лише 1 – 2% маси грошей, що перебувають у їхньому володінні, цілком здатне змінити паритет національних валют, що суттєво вплине на перебіг міжнародних економічних відносин.

Матеріальну основу міжнародних економічних відносин становлять прямі іноземні інвестиції (ПІІ). При цьому сумарні зарубіжні інвестиції ТНК зараз відіграють істотнішу роль, аніж торгівля. Формами вивезення капіталу є прямі та портфельні інвестиції, а також позики і кредити. Найбільш значимі – прямі інвестиції, що перевищили в середині 90-х років 3 трлн. дол. Причиною зарубіжного інвестування часто стає інтерес до природних ресурсів приймаючих країн, за яким стоїть прагнення забезпечити гарантоване постачання своїх підприємств сировиною. За рахунок закордонних інвестицій США, наприклад, одержують всі імпортовані фосфати, мідь, олово, 75% марганцевої та залізної руди; Японія – 40% бокситів, 50% нікелю, 60% мідної руди.

Значне зростання ПІІ за останнє десятиліття обумовлено величезним масштабом операцій ТНК. На їх частку припадає

---

⁶The Global 500: The Top 10[Electronic resource]. – Access: <http://fortune.com/global500/>

⁷Левківський В.М. Система міжнародного виробництва ТНК: сучасні особливості та новітні тенденції / В.М. Левківський// Економічний форум. – 2017. – №2. – С. 53-58.

90% світових прямих закордонних інвестицій⁸.

Капіталовкладення в іноземну економіку – активний спосіб стимулювання попиту на вітчизняну продукцію. Це досягається за рахунок того, що, по-перше, за кордоном створюються нові ринки; по-друге, частина експорту ТНК постійно адресується їхнім закордонним філіям, і ця гарантована частка становить понад 30% експорту Канади, Німеччини, Франції, Швеції, близько 50% експорту США. По-третє, інвестиції дозволяють корпораціям оминати тарифні й нетарифні бар'єри приймаючої держави⁹.

Важливою характеристикою процесу транснаціоналізації та чинником подальшого посилення економічної могутності ТНК є численні злиття і поглинання, які останнім часом досягли високого рівня. Злиття свідчать про централізацію та концентрацію капіталів у глобальному масштабі для наступного домінування на світових ринках (рис. 1.2).

Діючи в приймаючих державах, ТНК активно включаються в місцевий політичний процес. Їхні представники вступають у національні асоціації промисловців, усередині яких вони отримують можливість виходу на керівників місцевих органів влади¹⁰. Корпорації роблять свій «внесок» також у виборчі й інші фонди місцевих політичних кіл з метою отримання певних комерційних вигод, опосередковано впливаючи і на політичний курс країни перебування¹¹.

---

⁸ World Investment Report 2017 [Electronic resource]. – Access: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_en.pdf

⁹ Monika Wyrzykowska Role of transnational corporations in the international trade [Electronic resource]. – Access: <http://www.etsg.org/ETSG2016/papers/Wyrzykowska.pdf>

¹⁰ Monika Wyrzykowska Role of transnational corporations in the international trade [Electronic resource].

¹¹ Markusen J. R. Multinational firms and the new trade theory / J. R. Markusen, Anthony J. Venables study [Electronic resource]. – Access: <https://dl.icdst.org/pdfs/files/079992ac6f9cef701d7fcc536d3e1058.pdf>

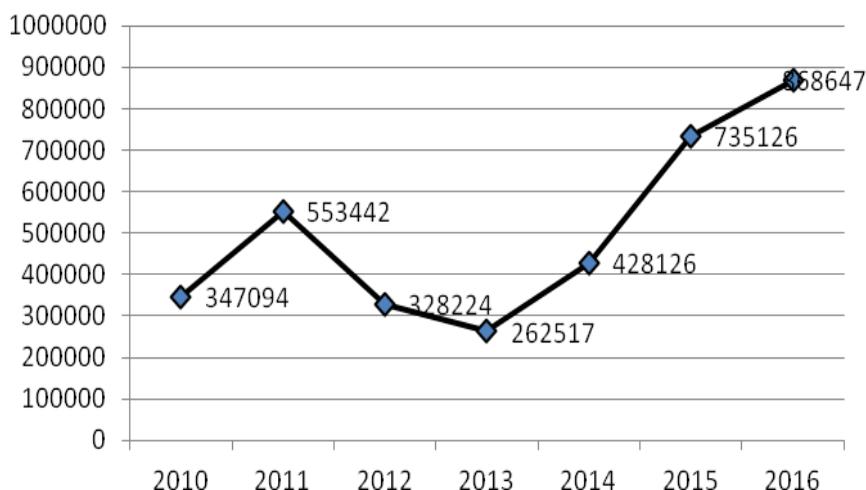

Рис. 1.2. Динаміка злиттів та поглинань у світі, млн. дол.США¹²

Однією з характерних рис сучасної транснаціоналізації є величезні видатки ТНК на науково-дослідницькі та дослідно-конструкторські розробки (НДДКР). Наприклад, щорічні витрати на це «Дженералмоторс», «Форд», і «ІВМ» становлять 2-3 млрд. дол., що перевищує науково-дослідницькі бюджети багатьох країн. Так, у США практично весь обсяг витрат на НДДКР приватного бізнесу припадає на 700 найбільших компаній, при цьому близько 40% цих коштів припадає на частку всього лише 15 найбільших корпорацій¹³.

Сьогодні в лабораторіях і наукових центрах ТНК проводиться основний обсяг наукових досліджень і розробок. При цьому дедалі більшу роль у науково-технологічній стратегії ТНК

¹² World Investment Report 2017[Electronicresource].—Access: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_en.pdf

¹³ The 2017 GlobalInnovation 1000 study [Electronicresource]. —Access: <https://www.strategyand.pwc.com/innovation1000#GlobalKeyFindingsTabs4>

відіграють приймаючі країни. Наприклад, компанія «ІВМ» на початку 90-х років мала за межами США понад 25 тис. науковців, близько 30 лабораторій, що здійснювали програми НДДКР у рамках єдиного плану корпорації, але з урахуванням особливостей ринків спеціалізації філій і дочірніх компаній «ІВМ».

В таблиці 1.1 наведено перелік 10 найбільших корпорацій, які вкладають кошти у НДДКР

Таблиця 1.1

Інвестиції в НДДКР найбільшими ТНК світу¹⁴

Назва компанії (відповідно до місця в рейтингу)	Країна	Витрати на НДДКР, млн. дол. США		Доходи від НДДКР, млн. дол. США	
		2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.
1. Amazon.com, Inc.	США	12,5	16,1	107	136
2. AlphabetInc.	США	12,3	13,9	75	90,3
3. IntelCprporation	США	12,1	12,7	55,4	59,4
4. amsungElectronicsCo., Ltd	Південна Корея	12	12,7	166,7	167,7
5. Volkswagen	Німеччина	12,5	12,1	225,2	229,4
6. Microsoft Corporation	США	12	12	93,6	85,3
7. Roche Holding AG	Швейцарія	9,4	11,4	49,6	51,8
8. Merck & Co., Inc.	США	6,7	10,1	39,5	39,8
9. Apple Inc.	США	8,1	10	233,7	215,6
10. NovartisAG	Швейцарія	9,5	9,6	50,4	49,4

Аналіз статистичних даних засвідчує, що найбільша інтенсивність інвестування в науково-дослідну та інноваційну діяльність спостерігається у ТНК США. При цьому доходи, отримані корпораціями від вкладень в НДДКР значно перевищують суми капіталовкладень в наукові розробки.

Значний внесок у розробку передової технології ТНК робить і

¹⁴The 2017 GlobalInnovation 1000 study [Electronicresource]. –Access: <https://www.strategyand.pwc.com/innovation1000#GlobalKeyFindingsTabs4>

співробітництво з університетами й науковими центрами. Такі центри створюються, як правило, при університетах, і їх активно фінансують провідні промислові корпорації.

Водночас зауважимо, що процес транснаціоналізації не є ідеальним явищем. Вплив ТНК на світову економіку носить дуалістичний характер. По-перше, ТНК є наслідком формування міжнародних економічних відносин, що динамічно розвиваються. По-друге, ТНК виступає як потужний механізм, що формує нові та видозмінює існуючі економічні відносини.

В ХХІ ст. ТНК виконують провідну роль у розвитку міжнародних економічних відносинах, вони є найбільш динамічним елементом світового господарства. ТНК стали домінуючим фактором міжнародної спеціалізації та міжнародної торгівлі, тому внутрішні й зовнішні ринки окремих країн виступають окремими сегментами світового ринку. Це стало можливим завдяки тому, що для них не існує поняття національних чи регіональних кордонів: відносини спеціалізації та кооперації встановлюються і розвиваються між підприємствами, які розташовані у різних країнах, але належать до однієї ТНК.

Формуючи міжнаціональні виробничі комплекси, ТНК одержують можливість ширше використовувати переваги міжнародного поділу праці та міжнародної кооперації виробництва і впливати на весь характер міжнародних економічних відносин.

На думку учених аналітиків транснаціоналізація для розвинених країн принесла не тільки позитивні результати, а й чимало проблем. Так, впровадження нових технологій і перенесення виробництва в інші країни призвело до скорочення робочих місць, посилило соціальну напруженість. Для країн базування негативний результат транснаціоналізації виражається в тому, що ТНК нерідко ігнорують національні інтереси країн розміщення, через що роль національних держав слабшає, і частина їх функцій переходить до недержавних

організацій. Найсильніше негативні наслідки глобалізації відчувають на собі менш розвинені країни, незалежний і повноцінний розвиток яких стає неможливим під тиском розвинених країн. Зокрема зростає технологічне відставання менш розвинених країн, а ТНК обмежують їх можливість проводити національно-орієнтовану економічну політику. Також поширюється транскордонна злочинність, трансляція економічних і фінансових криз з одних регіонів світу в інші, які приймають глобальний масштаб в ХХІ ст.

Такі фактори спричиняють зменшення економічного суверенітету як атрибута влади національних держав; ослаблення традиційних національних систем державного регулювання економіки, створення міжнародних та наднаціональних механізмів регулювання; зростання доходів і отримання прибутку на користь розвинутих держав, без урахування інтересів світової периферії та економік окремих держав. Результати інноваційних розробок використовуються в першу чергу ТНК і розвиненими країнами. Внаслідок цього достатньо реальною є ситуація, коли інтереси національного економічного розвитку протирічать національній економічній безпеці.

Тому для України актуальним є надання належної відповіді на виклик транснаціоналізації, щоб не бути остаточно нею поглинутою. Для взаємодії з ТНК як в Україні, так і на світових ринках, потрібно створювати власні, українські транснаціональні структури, як це зробили Китай, Індія, Індонезія, Мексика, Венесуела та інші держави. Водночас, необхідно розвивати корпорації повного замкнутого циклу, які б займалися видобутком та переробкою сировини, виготовленням з неї продукції та її продажем.

Національний капітал здатний конкурувати з ТНК у середині країни тоді, коли сам структурується в потужні фінансово-промислові утворення, які проводять зовнішньоекономічну політику. Конкурентні переваги України – це географічне

положення, транспортна інфраструктура, агропромисловий комплекс (АПК) та харчова промисловість, військово-промисловий комплекс (ВПК), до якого входять машинобудування, ракетобудування та інші галузі. У цьому кластері національні компанії можуть бути конкурентоспроможними зовні і відкривати підприємства в інших країнах, таким чином створюючи ТНК. За принципом конкурентних переваг діяли інші країни, які є зараз високорозвиненими. Але це можливо через державні пріоритети, що є основою державної стратегії. Така політика має ґрунтуватися на конкурентних перевагах самої країни. По-перше, національна економіка повинна виробляти те, що притаманне їй на сьогодні. По-друге, зовнішня конкурентоспроможність забезпечується сильною конкурентоспроможністю всередині країни.

Водночас для участі України у міжнародному поділі праці, підвищення рівня інтегрованості у світове господарство, забезпечення міжнародної конкурентоздатності велике значення має те, наскільки успішна діяльність ТНК, що базуються в національній економіці. Необхідно постійно узгоджувати інтереси ТНК зі стратегічними інтересами економіки країни. Так, процес створення українських ТНК може бути значно прискорений і розширений у галузевому спектрі у разі залучення іноземних партнерів. Для цього компанії, що співробітничать з іноземними фірмами на основі спеціалізації та кооперування, повинні формувати з ними спільні структури, вступати в стратегічні альянси і створювати міждержавні корпорації

Капіталовкладення ТНК в іноземну економіку – активний спосіб стимулювання попиту на вітчизняну продукцію. Це досягається за рахунок створення за кордоном нових ринків і експорту частини виробленої корпораціями продукції у створені закордонні філії. Таким чином, для країни базування відкривається доступ до нових емних ринків.

Розвиток процесів транснаціоналізації особливо характерний для таких галузевих ринків як ринки харчових продуктів та напоїв, автомобілів, електротехнічних виробів та електроніки, машинобудування. У сфері послуг це ринок транспортних, банківських, страхових, туристичних та інших послуг. Як свідчить досвід останніх глобальних фінансових криз, інвестиції у виробничий сектор є більш стабільною формою вкладання грошей і ресурсів, ніж банківські позики і портфельні інвестиції.

Щодо негативного впливу інвестицій ТНК на економічні процеси в Україні, в умовах реально існуючої транснаціоналізації, то його необхідно нівельувати збалансованою системою державного регулювання іноземних інвестицій. Таке регулювання повинно мати кількісну оцінку економічної безпеки України внаслідок діяльності ТНК щодо співвідношення ввезеного капіталу та репатріації прибутку, інтернаціоналізації галузей та розвитку національної економіки. Спонукаючи ТНК створювати структурні ланки в Україні за умови поліпшення галузевої структури національної економіки, недопускати дискримінації національних товаровиробників та порушення рівновати фондового ринку.

У процесі транснаціоналізації формується нові умови та суб'єкти глобальної конкуренції, шляхом створення мереж глобальних корпорацій, які охоплюють своєю діяльністю світовий ринок. ТНК відображають зв'язки між суб'єктами внутрішнього і зовнішнього конкурентного середовища.

В цих умовах структурні зрушення національної економіки та потенціал транснаціоналізації економіки України може формуватися завдяки:

- розвитку вітчизняних фінансово-промислових груп у різних секторах економіки, які відповідають критеріям транс національності та реально пристосовані до діяльності у глобальному бізнес-середовищі;

– зростанню національного капіталу, що може конкурувати з іноземним у реалізації масштабних інвестиційних проектів на внутрішньому та міжнародному ринку;

– привабливості української економіки для іноземних ТНК у природно-ресурсній, агропромисловій, інформаційно-технологічній авіа-, машино-, суднобудівній, виробничо-логістичній та транспортній царинах.

Загалом транснаціоналізація це об'єктивний процес розвитку світової економіки, що може призводити до конфлікту інтересів між транснаціональними корпораціями та державами. Такі конфлікти негативно впливають на економічний стан та економічну стабільність держав. Для їх вирішення необхідно проводити виважену міжнародну політику.

1.2. Особливості зовнішньоекономічної політики України в умовах глобалізації

Сучасні тенденції світової економіка представляє собою складну мережу взаємозв'язаних ринків капіталу, товарів та робочої сили. На ці ринки впливає міжнародна та зовнішньоекономічна політика держав – їх учасників. Глобалізація має суперечливий характер впливу на розвиток національних конкурентних відносин через об'єктивні та суб'єктивні причини. Змінюються стосунки між державами та міжнародними організаціями. В умовах посилення впливу екзогенних факторів на конкурентне середовище України підвищується важливість зовнішньоекономічної політики та контролю з боку держави за діяльністю ТНК.

Аналітики вважають, що міжнародна економічна політика являє собою сукупність засад, економічних методів та інструментів, за допомогою яких уряди держав здійснюють регулювання міжнародної торгівлі та інвестицій, тим самим впливаючи на внутрішнє і зовнішнє функціонування

національних економік.¹⁵ До основних інструментів міжнародної економічної політики відносять сукупність економічних, адміністративних, тарифних і нетарифних методів зовнішньоекономічної діяльності. Прикладом економічного методу регулювання можна навести митно-тарифне регулювання. Прикладом адміністративного методу є квотування та ліцензування. Дослідимо більш детально вище зазначені інструменти міжнародної вітчизняної економічної політики та її основні елементи: міжнародну торгівлю та інвестиційну діяльність.

У 2014-2018 рр. зовнішня економічна політика України здійснювалася у складних умовах. На зовнішньо - політичне становище країни значною мірою впливали, з одного боку, тривала російська агресія, зростання конфліктності у світі, а з іншого – складні внутрішні процеси. Політика держави на світовій арені загалом зосереджувалася на протистоянні російській експансії, захисті незалежності, забезпеченні зовнішньої підтримки.

Наразі співвідношення здобутків і прорахунків, політики України на світовій арені це мотив не лише для вдосконалення інституційних засад зовнішньої політики (що передбачено в новому законопроекті «Про дипломатичну службу»), а і для невідкладних кроків у внутрішньополітичній сфері (насамперед, боротьба з корупцією, судова реформа, реформа державного управління тощо).

Провідне місце в системі реалізації заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності посідають такі інструменти протекціонізму і регулювання торговельних відносин як тарифні і нетарифні методи регулювання (рис. 1.3).

---

¹⁵ Веденева Є.С. Міжнародна економічна політика України на сучасному етапі / Є. С. Веденев // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2014. - Т. 19, Вип. 2(1). - С. 64-68. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_2%281%29__16

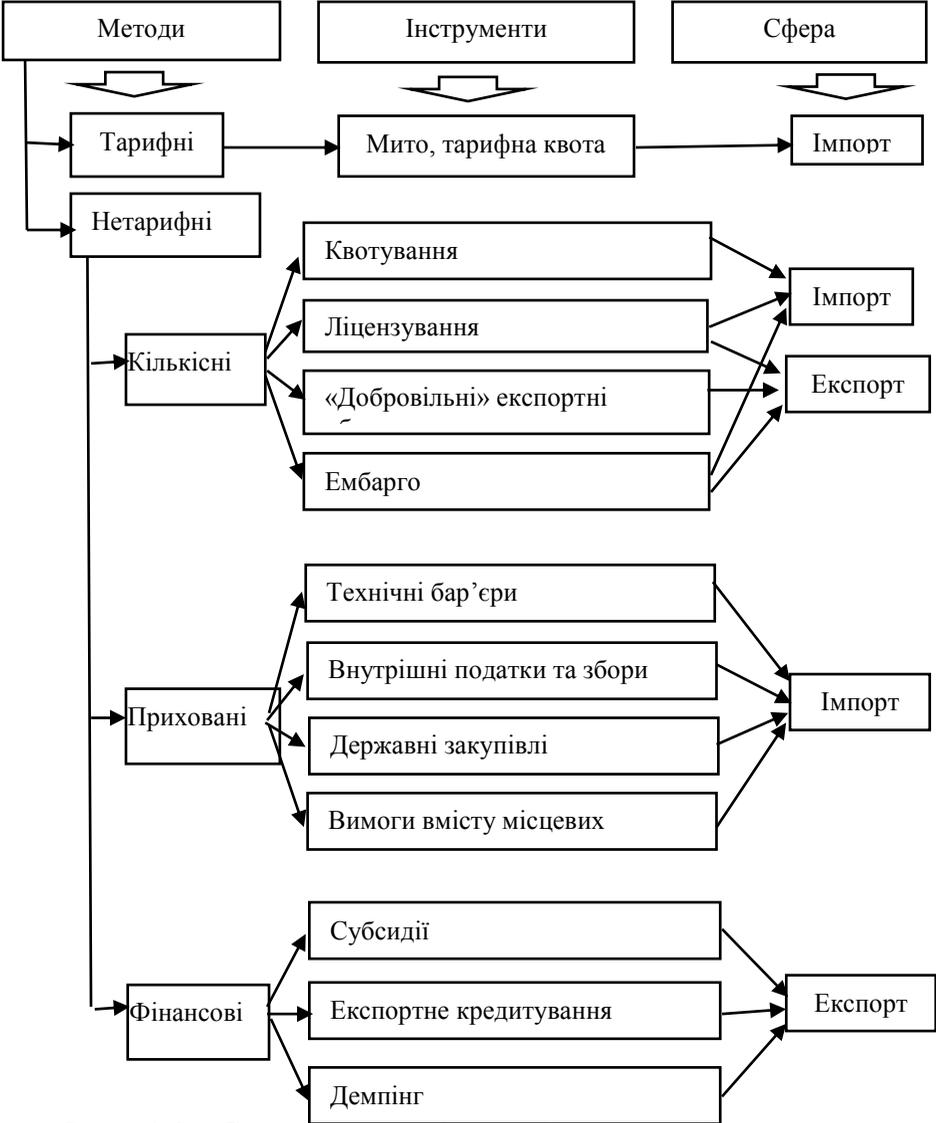

Рис. 1.3. Система методів та інструментів регулювання міжнародної торгівлі

Тарифні методи регулювання базуються на застосуванні систематизованого переліку ставок мита, яким обкладаються товари при перетині митного кордону країни – митного тарифу. Нетарифні методи охоплюють усі інші способи обмеження імпорту або стимулювання експорту.

Нормативно-правовою базою митно-тарифного регулювання в Україні є: Митний кодекс України, Податковий кодекс України. Закон України «Про митний тариф» та інші нормативно-правові акти. Наразі митно-тарифне регулювання перебуває в стадії активного реформування та кардинальних змін, створюючи при цьому потенційні можливості для розвитку міжнародних відносин України.

Вагомою частиною міжнародної економічної політики України є її торговельно-економічне співробітництво з різними країнами. Міжнародна торгівля складається із двох зустрічних потоків товарів – експорту та імпорту і характеризується такими компонентами як зовнішньоторговельний обіг, товарна та географічна структура.

В 2017 році зовнішньоторговельні операції з товарами Україна здійснювала з партнерами із 223 країн світу. Експортували товари до 201 країни світу, імпортували – із 206 країн. Кількість підприємств, що здійснювали зовнішню торгівлю товарами становили в експорті 16,5 тис. одиниць, в імпорті – 27,1 тис. одиниць. Експорт товарів у 2017 р. становив 43,3 млрд. дол. США, та збільшився на 19 % проти обсягу 2016 р. та на 13,5 % проти обсягу 2015 р. Імпорт товарів склав – 9,6 млрд. дол., та збільшився на 26,4% і на 32,2% відповідно¹⁶.

Негативне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 6,3 млрд. дол. (позитивне у 2015 р. – 0,6 млрд. дол.). Коефіцієнт

---

¹⁶ Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2017 році. Статистичний збірник [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/06/zb_ztutp2017.pdf

покриття експортом імпорту у 2017 р. склав 0,87 (у 2015 р. – 1,02).¹⁷ Цей коефіцієнт оцінює ступінь збалансованості зовнішньої торгівлі. Його значення більше 100% може бути за позитивного сальдо торговельного балансу, менше 100% — негативному сальдо, тобто певна частка імпорту не забезпечується експортом.

Експорт товарів України впродовж I кварталу 2018 року склав 11,4 млрд дол., що на 10% більше, ніж протягом I кварталу 2017 року, але на 25% менше, ніж упродовж I кварталу 2013 року. Імпорт України впродовж I кварталу 2018 року склав 12,6 млрд дол., що на 14% більше, ніж протягом I кварталу 2017 року, і на 29% менше, ніж упродовж I кварталу 2013 року.¹⁸

Велика частка імпорту в цілому припадає на нафтопродукти й матеріали їх переробки. У загальній масі їх обсяг становить 21%, при цьому сам показник порівняно з минулим роком скоротився на 0,9%. Машин і виробничого обладнання ми стали завозити більше на 30%.¹⁹

Статистичні дані засвідчують, що найбільше від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі України товарами за 10 місяців 2017 року зафіксовано з Німеччиною (-3,36 млрд доларів), Китаєм (-3,1 млрд доларів), Росією (-2,75 млрд доларів), Білоруссю (-1,92 млрд доларів), США (-1,55 млрд) і Швейцарією (-1,4 млрд доларів). За перший квартал 2018 року Україна має від'ємне сальдо торговельного балансу та імпортує товарів на 1,2 млрд. доларів більше, ніж експортує²⁰.

---

¹⁷ Там само.

¹⁸ Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами у 1 півріччі 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/ztt/ztt_u/ztt0618_u.htm

¹⁹ Товарна структура зовнішньої торгівлі у січні-лютому 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zet.in.ua/statistika-2/eksport-import/tovarna-struktura-zovnishno%D1%97-torgivli-u-sichni-lyutomu-2018/>

²⁰ Динаміка експорту та імпорту: як та з ким торгує Україна? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2018/05/31/pogljad/ekonomika/dynamika-eksportu-t>

У 2017 році найбільше позитивне сальдо зафіксовано в торгівлі товарами з Єгиптом (+1,61 млрд доларів), Індією (+1,52 млрд доларів), Туреччиною (+1,11 млрд доларів), Нідерландами (+958 млн доларів) і Італією (+765 млн доларів)²¹.

Основними торговельними партнерами України на сьогодні є країни ЄС. У цьому контексті слід згадати про Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка є новим форматом відносин, спрямованим на створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ЗВТ) Україна – ЄС і поступову інтеграцію України до внутрішнього ринку Євросоюзу. Створення ЗВТ Україна – ЄС передбачає співпрацю за різними напрямками, що переважно містяться у площині питань зовнішньоторговельної сфери (зокрема торгівлі товарами та послугами, митно-тарифного регулювання, інвестиційної та конкурентної політики, а також врегулювання суперечок).

У 2017-2018 роках зовнішня торгівля товарами України з країнами ЄС активізувалася (рис. 1.4). Так, в 2017 році загальна вартість вітчизняного товарного експорту склала 43,3 млрд дол. США, що на 19% більше у порівнянні з показниками 2016 року. Імпорт товарів в Україну зріс упродовж року на 26,4% та склав 49,6 млрд. дол. США. За результатами сальдо зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС виявилось негативним і склало - 6,3 млрд. дол. США (для порівняння: у 2016 році цей показник становив -2,9 млрд. дол. США). За перші чотири місяці 2018 року експорт товарів з України до ЄС зріс на 43% в порівнянні з 2017 р., і склав 6,6 млрд доларів²².

---

²¹ Сальдо зовнішньої торгівлі України "пішло в мінус" на 5 мільярдів
Електронний ресурс]. – Режим
доступу: <https://forum.pravda.com.ua/index.php?topic=992177.0>

²² Оцінка зовнішньої політики: головні досягнення та вади дій України у
світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.euointegration.com.ua/articles/2018/04/16/7080460/>

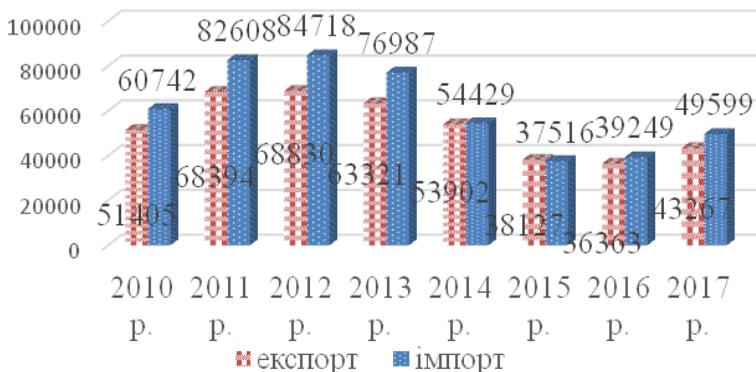

Рис. 1.4. Динаміка обсягів вітчизняного експорту та імпорту товарів до країн ЄС, млн. дол. США.²³

Більш позитивну динаміку має експорту послуг, насамперед за рахунок трубопровідного транспорту, експорту послуг інформаційних технологій і авіаційного транспорту, а також експорту послуг з переробки давальницької сировини. Натомість зростання імпорту послуг уповільнилося, зокрема за рахунок послуг морського транспорту. У першому кварталі 2018 р. експорт послуг становив 2561,2 млн. дол. США, або 105,0% порівняно з першим кварталом 2017 р., імпорт – 1100,6 млн. дол., або 93,2%. Позитивне сальдо становило 1460,6 млн. дол. (у першому кварталі 2017 р. також позитивне – 1259 ,3 млн.дол.). Коефіцієнт покриття експорту імпортом склав 2,33 (у першому кварталі 2017 р. – 2,0). Україна проводить

²³ Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/ztt/ztt_u/ztt0618_u.htm

зовнішньоторговельні операції із партнерами із 211 країн світу²⁴.

Активізації торговельних відносин країни може слугувати те, що 1 лютого 2018 року Україна набула повноправного членства в Регіональній конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження. Країни-учасниці цієї Конвенції можуть використовувати матеріали і сировину одна одної без втрати преференційного статусу походження. Таким чином, для виробництва товарів в Україні можна закуповувати сировину та комплектуючі в країнах-учасницях Конвенції, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю, а вже готову продукцію експортувати до інших країн-членів Конвенції.

Наразі для розвитку торговельних відносин існує потреба в оновленні технологічних процесів на українських підприємствах з метою поступового перетворення економіки України в більш інноваційну та наукомістку і, як наслідок, більш конкурентоспроможну на світових ринках. Водночас це сприятиме розширенню експорту готової продукції замість сировини.

Технологічний, інноваційний, організаційний та інфраструктурний розвиток сфери міжнародної торгівлі потребує запровадження нових підходів до реалізації зовнішньоекономічної політики, а також широкого впровадження новітніх наукових та інформаційних технологій у виробничі та торговельні процеси. Позитивним кроком є затвердження урядом Експортну Стратегію України на 2017-2021 роки, що визначила пріоритетні сектори економіки з метою підтримки розвитку експорту, серед яких зокрема:

- сектор виробництва запчастин та комплектуючих виробів для аерокосмічної та авіаційної промисловості (українська аерокосмічна галузь є консолідованим сектором, який виробляє

---

²⁴ Зовняшня торгівля України послугами у 1 кварталі 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2018/05/79.pdf>

авіаційну та космічну техніку, а також частини та комплектуючі до них);

- сектор машинобудування (у секторі домінує легке машинобудування: турбогвинтові двигуни, газотурбінні двигуни, насоси, ізольовані проводи та кабелі для транспортних засобів. Важке машинобудування включає: транспортні засоби, залізничні і трамвайні локомотиви, частини та комплектуючі до них);

- сектор харчової промисловості та напоїв (сектор володіє значною ресурсною базою, людським капіталом, має налагоджене виробництво і досвід роботи у харчовій промисловості²⁵).

Вагомою складовою міжнародної економічної політики також є інвестиції, оскільки завдяки залученню коштів до виробництва створюються можливості для збільшення його обсягів, модернізації засобів, а також підвищення рівня ринкової конкуренції, платіжного балансу, розвитку інвестиційної інфраструктури. Інвестори на власний розсуд визначають доцільність розміщення коштів у тих чи інших країнах світу, даючи оцінку інвестиційному клімату. Одним з основних інструментів такої оцінки є Індекс інвестиційної привабливості. За даними Європейської Бізнес Асоціації Індекс інвестиційної привабливості України в 2017 р. склав 3,03 балів за 5-ти бальною шкалою (2,88 бали у 2016 р.). Упершій половині 2018 року це показник є також на рівні вище трьох балів, означає позитивні зрушення²⁶.

---

²⁵ Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=354d699d-4648-4112-a81a-919a80555fb7&tag=TendentsiiRozvitkuZovnishnoiTorgivliUkraini>

²⁶ Індекс інвестиційної привабливості України торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nachasi.com/2018/07/11/indeks-investysijnoi-pruv>

Більшість дослідників визначають наступні фактори, що сприяли покращенню Індексу інвестиційної привабливості: підвищення уваги уряду до розвитку інновацій, ІТ та креативної економіки, часткова розбудова виробничих потужностей, відкриття додаткових дослідницьких центрів та терміналів, розширення/укрупнення мереж, відкритість державних даних, поступова дерегуляція, впровадження електронної системи відшкодування ПДВ, спрощення процедури отримання дозвільних документів на будівництво, мораторій на перевірки, послаблення валютного контролю, запровадження інституту приватних виконавців, прийняття закону про squeeze-out тощо. Крім того, Україна здобула безвізовий режим, який став певним маркером розвитку нашої країни за європейським зразком.

Водночас експерти виділяють пріоритетні проблеми, які потребують вирішення. Це відсутність ефективного механізму боротьби з корупцією, нестабільність валюти, девальвація, інфляція, обтяжливі податкові процедури, повільний хід реформ, а також політичні чинники.

Вирішення цих питань сприятиме позитивному тренду розвитку Індексу інвестиційної привабливості, що у свою чергу посилить позиції України на світовій арені та дозволить залучати більше інвестиції.

Чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну в 2017 році склав 2,3 млрд доларів. Завершення більшості програм рекапіталізації банків призвело до скорочення обсягу операцій банків з переоформлення боргу в статутний капітал до 0,6 млрд дол. США за підсумками 2017 року, проти 2,1 млрд дол. США в 2016 р. Без обліку таких операцій, чисті надходження прямих іноземних інвестицій за минулий рік зросли на 26% до 1,8 млрд дол. США. У 2017 році продовжувалося зростання грошових переказів на тлі посилення міграційних процесів та зміцнення валют країн Східної Європи. Збільшення надання ІТ-послуг зумовило зростання переказів з США. Зростання грошових переказів компенсували більші, ніж в 2016 році, виплати по

дивідендах. Ці виплати, у свою чергу, зросли за рахунок дозволу на репатріацію дивідендів, нарахованих за 2016 рік.²⁷

Чистий приплив капіталу за фінансовим рахунком зріс до 6,4 млрд дол. США (порівняно з 4,7 млрд дол. США у 2016 році). Державний сектор відігравав значну роль у надходженні капіталу – уряд активно залучав валютні ресурси як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках. Успішне завершення третього перегляду програми EFF з МВФ дозволило урядові отримати черговий транш кредиту макрофінансової допомоги від ЄС на суму 0,3 млрд дол. США. Також у вересні 2017 р. Україна повернулася на ринки зовнішніх запозичень – чисті залучення за суверенними єврооблігаціями становили 1,3 млрд дол. США.²⁸

Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України (акціонерний капітал нерезидентів) на 1 жовтня 2017 року становив 39,719 млрд дол. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності у січні-вересні надходили із 76 країн світу, при цьому найбільшим інвестором став Кіпр з обсягом вкладень 464,6 млн дол., далі йдуть Нідерланди – 210,4 млн дол., замикає трійку Велика Британія – 203,6 млн дол. Найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до підприємств промисловості – 464,4 млн дол., установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність, – 248,8 млн дол.²⁹

Таким чином, завдяки профіциту зведеного платіжного балансу та одержання у квітні чергового траншу від МВФ міжнародні резерви збільшилися на 21% до 18,8 млрд доларів, що забезпечує 3,6 місяця імпорту станом на кінець 2017 року.

---

²⁷ Статистика зовнішнього сектору НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.google.com/search?q=Прес+служба+НБУ+про+зап>

²⁸ Там само

²⁹ Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/inv_zd/pi_akbi/arch_pi_

Суттєве значення має позитивна динаміка капітальних інвестицій. Так, за даними Держстату, з початку 2018 року капітальні інвестиції в Україні зросли на 37,4%, у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року. В першому кварталі 2018 року освоєно 89 млрд грн капітальних інвестицій (без урахування тимчасово окупованих Криму, Севастополя і частини зони проведення ООС), що на 37,4% більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2017 року. У галузевому розрізі найбільше зростання капінвестицій в першому кварталі поточного року зафіксовано на підприємствах інформації та телекомунікацій – вдвічі, фінансової і страхової діяльності – на 80,2%, транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – на 69,3%³⁰.

Збільшенню капітальних інвестицій сприяє залучення коштів під процентні зобов'язання від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів. Загалом в 2018 році в державний бюджет планують залучити 17 млрд грн. Найбільшим партнером стане Міжнародний банк реконструкції та розвитку, який планує надати цього року понад 6,8 млрд грн.³¹ За рахунок цих коштів в державі планується підвищення надійності постачання електроенергії, модернізація системи соціальної підтримки населення, розвиваток міської інфраструктури та поліпшуватиме охорону здоров'я.

Поліпшення інвестиційного клімату в Україні повинно бути основою модифікації зовнішньоекономічної політики країни через створення ефективної системи надання державних кредитів для інвестиційних проектів у пріоритетні сфери національної економіки.

---

³⁰ Там само.

³¹ В 2018 році Україна знову отримає гроші від іноземних партнерів[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://espresso.tv/article/2017/09/21/khto_ta_na_scho_dast_gro

Покращення інвестиційного клімату можливо через проведення ефективної політики щодо зниження інфляції та інфляційних очікувань, врегулювання проблеми державного боргу, забезпечення захисту прав власників та інвесторів. У цілому необхідно створити такі сприятливі умови, за яких підвищиться міжнародний імідж країни, а інвестор буде зацікавлений працювати на території України в довгостроковому періоді. Це можливо реалізувати через зниження адміністративних бар'єрів інвестиційної діяльності; формування працездатної фінансової системи; зниження процентних ставок до рівня, що має відповідати збільшенню; інвестицій в реальний сектор економіки, на основі забезпечення збалансованого бюджету та подальшого зниження інфляції; впорядкування, спрощення структури існуючої податкової системи, що розширить інвестиційні можливості суб'єктів ринку

Доцільним є створення механізму субсидування перспективних і пріоритетних науково-дослідних, дослідно-конструкторських розробок, за допомогою яких значно підвищиться конкуренто-спроможність національної економіки.

На початок 2018 р. українська зовнішньоекономічна політика значною мірою пододала шоки, обумовлені російською гібридною агресією та пов'язаними з цим кардинальними змінами в товарній і географічній структурі експортно-імпортних операцій. Але існує багато проблем, пов'язаних з адаптацією української економіки до нових змін у міжнародних економічних відносин, що потребують вирішення.

Попри посилення рівня транснаціоналізації та поживлення інвестиційного клімату темпи росту економіки України протягом останніх років, все ще залишаються на відносно невисокому рівні. Це є наслідком недосконалої економічної політики щодо залучення прямих іноземних інвестицій в Україну та чіткої політики щодо інвестування за кордон шляхом підтримки перш за все процесів концентрації

національного капіталу та надання йому відповідного політичного сприяння

Наразі зовнішньоекономічна політика повинна сприяти подоланню непропорційного розвитку регіонів, поступово узгодити правові та економічні аспекти розвитку міжнародної торгівлі, зробити законодавство більш прозорим, спрямувати активні дії на боротьбу з корупцією. Аналітики доводять, що у боротьбі з корупцією основним інструментом має стати законодавчо закріплене право громадян проводити приватне кримінальне розслідування, фіксувати корупційні дії чиновників на аудіо та відео пристрої, а потім з цими доказами напряду звертатися до суду.

Поряд з цим в Україні необхідно реалізувати конституційну реформу, судову та реформу енергетичного сектору, при цьому особливу увагу потрібно приділити реформуванню газотранспортної системи країни..

Загалом потрібна єдина стратегія, яка б визначала основні напрями зовнішньоекономічної політики на середньострокову перспективу, її мету, завдання та ресурси, консолідувала окремі положення, зазначені в інших офіційних документах, та визначала координуючі ролі та механізми у структурі виконавчої та законодавчої влади України. В умовах посилення впливу екзогенних факторів та глобалізації на конкурентне середовище України підвищується важливість контролю держави за діяльністю ТНК.

Зовнішньоекономічна політика уряду країни, повинна бути спрямована на оптимальне використання можливостей транснаціоналізації та нейтралізації її можливих негативних наслідків, водночас бути комплексною і ґрунтуватися на чітко визначених у часі та просторі національних цілях і пріоритетах. Така політика, повинна бути закладена у відповідних документах стратегічного характеру і формулювати загальне бачення зовнішньоекономічної діяльності України